

Lakimies
Jaana Lukkarinen

VALTIONEUVOSTON ASETUS ÄITIYSAVUSTUKSESTA JA ADOPTIOTUESTA ANNETUN ASETUKSEN 1 §:N MUUTTAMISESTA

1 Nykytila

Äitiysavustuslain (477/1993) 1 §:ssä säädetään äitiysavustuksesta. Lain 7 §:n 1 momentin mukaan äitiysavustus suoritetaan kutakin lasta kohti avustuksen hakijan ilmoituksen mukaan joko äitiyspakkauksena tai rahana. Pykälän 2 momentin mukaan äitiysavustuksen suuruuden vahvistaa valtioneuvosto. Pykälän 3 momentin mukaan Kansaneläkelaitos määrittää avustuksen saajan ja vastasyntyneen lapsen tarve huomioon ottaen äitiyspakkauksen sisällöstä.

Äitiysavustuksen suuruus vahvistetaan valtioneuvoston asetuksella. Äitiysavustuksesta ja adoptiotuesta annetun valtioneuvoston asetuksen (VnA 885/2002, jäljempänä äitiysavustusasetus) 1 §:n mukaan valtion varoista suoritettavan äitiysavustuksen suuruus on 170 euroa syntynyttä lasta kohden. Jos samalla kerralla syntyy useampia lapsia, äitiysavustusta korotetaan niin, että toisesta lapsesta maksetaan kaksi äitiysavustusta, kolmannelle lapsesta kolme äitiysavustusta ja niin edelleen. Avustuksen saaja voi valita joko äitiyspakkauksen tai 170 euron verottoman rahasumman. Äitiyspakkauksen hankinta-arvo on sama kuin äitiysavustuksen.

Vuonna 2024 äitiysavustuksia myönnettiin yhteensä 44 008 kappaletta, joista 26 854 kappaletta myönnettiin äitiyspakkauksena. Vuonna 2025 äitiysavustuksen saajia arvioidaan olevan noin 46 000 kappaletta. Äitiysavustuksen ottaa äitiyspakkauksena noin 63 prosenttia siihen oikeutetuista muiden nostaessa avustuksen rahana.

Äitiysavustuksen tasoa on korotettu viimeksi 1.4.2018 voimaan tulleella asetusmuutoksella. Taso on vuosien varrella jäänyt merkittävästi jälkeen muusta kustannuskehityksestä. Korotuksen taustalla oli myös tunnistettu tarve saada laadukkaampia tuotteita pakkaukseen.

Vuonna 2018 voimaan tulleen korotuksen myötä Kelassa muutettiin pakkauksen hankinnassa hinta-laatu-painotusta. Nykyään hinta-laatu-painotuksessa laadun painoarvo on 80 prosenttia ja hinnan painoarvo 20 prosenttia. Kela on tehnyt muutoksia myös äitiyspakkauksen tarjoajia ja tuotteita koskeviin vaatimuksiin ja valintakriteereihin, sekä lisännyt vaatimuksia sosiaalista ja ekologista vastuullisuutta sekä eettisyyttä koskien. Tämän lisäksi äitiyspakkauksen tuotteissa on enenevässä määrin pyritty painottamaan monikäyttöisyyttä ja pitkäikäisyyttä.

Inflaatio ja raaka-aineiden hinnan nousu ovat vaikuttaneet merkittävästi äitiyspakkauksen tuotteiden hintoihin. Lisäksi äitiyspakkauksen kehittäminen ja sen sisältämien tuotteiden hankinta vastuullisuuden periaatteiden pohjalta vaikuttavat tuotteiden hintoja korottavasti. Jotta äitiyspakkaukseen hankittavien tuotteiden määrää ei tarvitsisi merkittävästi vähentää, tulee äitiyspakkauksen arvoa tarkistaa.

Lakimies
Jaana Lukkarinen

2 Ehdotettavat muutokset

Valtion talousarviossa vuodelle 2026 esitetään momentille 33.10.50. (Perhe-etuudet (arviomääräraha)) 1 600 420 000 euron määrärahaa. Määrärahasta arvioidaan käytettävän 11 820 000 euroa äitiysavustuksesta aiheutuvien kustannusten maksamiseen/korvaamiseen, mukaan lukien 40 euron korotus äitiysavustukseen.

Äitiysavustusasetuksen 1 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että äitiysavustuksen suuruus olisi 210 euroa kutakin syntynyttä lasta kohden. Äitiysavustuksen tason korottamisella voitaisiin hankkia enemmän tuotteita äitiyspakkaukseen. Ehdotetaan, että 210 euron suuruisen äitiysavustuksen saisivat ne, joiden laskettu aika on 1.4.2026 tai sen jälkeen. Jos kyse on adoptiolapsesta, ehdotetaan, että 210 euron suuruisen äitiysavustus myönnettäisiin vanhemmalle, kun adoptiolaissa (22/2012) tarkoitettu adoptioeuvonnan antaja tai kansainvälisen adoptiopalvelun antaja on nimennyt lapsen 1.4.2026 tai sen jälkeen sijoitettavaksi adoptiovanhemman luokse.

Uuden äitiyspakkauksen jakelun aloitusajankohta vaihtelee vuosittain. Pakkaus vaihtuu, kun edellisen vuoden äitiyspakkaukset on jaettu loppuun. Vuoden 2025 äitiyspakkauksen jakelu alkoi elokuussa 2025 ja sitä jaetaan edelleen. Kun äitiysavustuksen korotus tulee voimaan, jaossa on vielä jonkin aikaa vuoden 2025 äitiyspakkaus, jonka arvo on 170 euroa. Jos hakija valitsee äitiysavustukseksi äitiyspakkauksen rahasumman sijaan, mutta hänen laskettu aikansa on 1.4.2026 tai myöhemmin, hänelle maksettaisiin lisäksi 40 euroa rahana. Näin toimittaisiin siksi, että korotettu äitiysavustus olisi muuten arvoltaan suurempi kuin pelkkä vuoden 2025 äitiyspakkaus.

Tätä käytäntöä jatkettaisiin siihen asti, kunnes vuoden 2026 äitiyspakkauksen jakelu alkaa. Uuden pakkauksen arvo tulee olemaan 210 euroa, jolloin erillistä rahakorvausta ei enää tarvita.

Jos hakija valitsee äitiysavustuksen rahana, ja hänen laskettu aikansa on 1.4.2026 tai sen jälkeen, hän saisi 210 euron rahasumman.

Äitiysavustusta voi hakea Kelasta, kun raskaus on kestänyt vähintään 154 päivää (noin viisi kuukautta) ja hakija on saanut raskaustodistuksen lääkäriltä tai neuvolasta. Äitiysavustuslain 8 §:n mukaan avustusta on haettava viimeistään kahta kuukautta ennen laskettua synnytysaikaa.

Asetuksen ehdotetaan tulevan voimaan 1.1.2026. Korotetun äitiysavustuksen saisivat ehdotetun asetuksen mukaan ne, joiden laskettu aika on 1.4.2026 tai sen jälkeen. Asetuksen ehdotettu voimaantuloajankohta olisi tarkoituksenmukainen erityisesti Kelan ratkaisutoiminnan näkökulmasta.

Saajat, joiden lapsen laskettu aika on 1.4.2026 tai myöhemmin, voivat hakea äitiysavustusta Kelasta jo marraskuussa 2025. Jotta Kela voisi tehdä päätöksiä korotetusta äitiysavustuksesta ehdotetun uuden asetuksen mukaisesti, olisi tarkoituksenmukaista, että asetus tulisi voimaan 1.1.2026. Kela voi tehdä korotettua äitiysavustusta koskevia päätöksiä vasta, kun asetus on virallisesti tullut voimaan.

Lakimies
Jaana Lukkarinen

Kun on kyse adoptiolapsesta, ehdotuksen mukaan korotettu äitiysavustus maksettaisiin vanhemmalle, kun adoptioeuvonnan antaja tai kansainvälisen adoptiopalvelun antaja on nimennyt lapsen 1.4.2026 tai sen jälkeen sijoitettavaksi adoptiovanhemman luokse.

Adoptioperheille tulee äitiysavustuslain 3 §:n mukaan oikeus etuuteen, kun lapsi on nimetty sijoitettavaksi perheeseen. Käytäntönä on, että kun perhe on hyväksynyt heille tehdyn lapsiesityksen, kyseinen lapsi nimetään heille. Kansainvälisen adoptiopalvelun antaja kirjoittaa nimeämistodistuksen, joka toimitetaan Kelaan. Kotimaisissa adoptioissa nimeämisen toteuttaa ja nimeämistodistuksen antaa adoptioeuvonnan antaja.

Edellä mainituilla perusteilla asetuksen muutos ehdotetaan tulemaan voimaan tammikuun 1 päivänä 2026.

3 Asetuksen valmistelu

Asetus on valmisteltu virkatyönä sosiaali- ja terveysministeriössä.

4 Lausuntokierros

Asetusluonnoksesta järjestettiin lausuntokierros...(Täydentyä)